Poštnina plačana v gotovini

Leto LXII. Štev. 214

V Ljubljani, v četrtek 19. septembra 1929.

Cena Din 1·—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 30 petit à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Načrt za prevrat v Avstriji

Heimwehr se bo polastila železnice, pošte in javnih zavodov ter bo preko noči brez prelivanja krvi vzpostavila nov režim – Če se Dunaj ne bo udal, ga bodo izstradali – Ogorčenje v socijalističnih krogih – Opomin iz Nemčije

Praga, 19. septembra. *»Lidove Noviny« objavljajo razgovor svojega dunajskega poročevalca z uglednim avstrijskim politikom. Ta politik ni sicer vodja Heimwehra, vendar je v zelo tesnih stikih s to organizacijo. O političnem položaju Avstrije je izjavil tole:*

»Predvsem je treba počakati, da nehajo poljska dela in je treba tudi na Dunaju završiti vse priprave in sestaviti podroben program. Heimwehrovci so sedaj dokaj močni in stoje nad vsemi strankami Heimwehrovci ne bodo nikogar poslušali, pač pa hočejo diktirati. Vesti o odnošajih med Heimwehrom in dr. Seiplom so v tem pogledu pretirane, to tem bolj, ker Heimwehrovci, čeprav so katoličani, le niso klerikalci, še manj pa Habsburgovci. Ta pokret ni nemško nacijonalističen in nima nikakih posebnih stikov z nacijonalisti. Heimwehrovci so v prvi vrsti proti marksizmu in za Avstrijo.«

»Heimwehr deluje na to, da nadomesti sedanjo strahovlado ulice in najnižjih slojev s sistemom, kjer bodo prišli do izraza najboljši sinovi naroda, ne pa pritepenci z vzhoda, ki jih je treba pognati preko meje, ker so se polastili oblasti s prevaro in na nezakonit način. Dr. Steidle ne bo vodja Heimwehra. Vodstvo bodo prevzeli popolnoma novi ljudje, in sicer osebe, ki še niso bile imenovane v javnosti.

Do izpremembe režima bo prišlo po vsej priliki prihodnjo pomlad, in sicer meseca marca. Udar bo izvršen brez krvi in brez težkih spopadov. Vlada bo v primernem trenutku prisiljena, da poda ostavko, a že iste noči bodo vojska, orožništvo in policija položili prisego novi vladi. Socijalistični voditelji bodo aretirani. Nova oblast bo takoj prevzela železnice in pošto, a naslednjega dne bodo meščani čitali proklamacijo novega režima. Ako se Dunajčani ne bodo hoteli pokoriti, bodo v to prisiljeni z izstradanjem. Verjetno pa je, da si bodo premislili.«

Dunaj, 19. septembra. **Napovedi Heimwehra o skorajšnji izvedbi njenega načrta glede izpremembe režima, zlasti pa izjave nekega anonimnega politika — sumijo dr. Seipla — v praških »Lidovih Novinah« so izzvale v socijalističnih krogih silno razburjenje in še bolj stopnjevale nasprotstvo med obema taboroma. Socijalni demokratje so za prihodnje dni sklicali velike shode ne samo na Dunaju, marveč po vsej državi, na katerih nameravajo zadnjič posvariti heimwehrovce pred nepremišljenimi koraki. Iz socijalističnih vrst se naglaša, da se voditelji Heimwehra zelo motijo, ako mislijo, da bodo imeli tako lahkega opravka. Socijalistične mase na Dunaju, pa tudi v ostali Avstriji so pripravljene na vse in se bodo do skrajnosti borile za svoje pravice. Delavstvo je odločeno, da z orožjem v roki nastopi proti vsakomur, ki bi skušal nasilnim potom spremeniti sedanji ustavni red v državi.**

Berlin, 19. septembra. **Nemški listi skoraj brez komentarjev beležijo avstrijske dogodke in izjave voditeljev obeh taborov. Le »Vossische Zeitung« piše pod naslovom »Zadnji opomin« med drugim: V krogih Heimwehra se morajo zavedati, da stoji za avstrijskim Schutzbundom v Nemčiji vse, kar je republikansko in to je pretežna večina nemškega naroda. Nemškim krogom končno ne gre za to, kdo vlada v sosedni Avstriji, toda vsa Nemčija polaga važnost na to, da je avstrijska vlada na svojem mestu, da ima potrebno avtoriteto. Če je sedanja vlada nima, je pametneje, da se umakne. S tem pa še seveda ni rečeno, da jo je treba k temu prisiliti nasilnim potom. Kar pa se tiče napovedi Heimwehra, so razumljive. Voditelji te organizacije so se zaleteli in stoje sedaj pred alternativo: ali pokazati dejanja ali pa ostanejo blamirani pred vsem svetom. Mislimo pa, da bo ostalo pri slednjem, kajti avstrijsko ljudstvo je sito nemirov in si želi mirnega dela.**

Sestanek med Ljapčevom in Nešićem

Dosežen sporazum glede začasnega uveljavljenja pirotskih konvencij glede nadaljevanja pogajanj

— **Sofija,** 19. septembra. Bolgarska agencija poroča: **Jugoslovenski pooblaščeni minister in poslanik g. Ljuba Nešić je imel včeraj zelo pomemben sestanek s predsednikom vlade Ljapčevem ki zastopa zunanjega ministra. Trdi se, da se je vršil razgovor o vsem, kar je bilo predmet nedavne izmenjave not med obema vladama. Dosežen je sporazum zlasti glede na skorajšnji sestanek zastopnikov obeh držav v Pirotu, ki ima namen primerjati in overoviti besedilo uredb, izdelanih od Beograda in Sofije soglasno z uporabo gotovih konvencij. Uredbe, ki se tičejo dvolastniških posestev in obmejnega prometa, bodo takoj nato stopile v veljavo.**

Jugoslavija v mednarodni reparacijski banki

Med drugimi dobi tudi Jugoslavija v upravnem odboru enega člana

Ženeva, 19. septembra. **Sedež mednarodne reparacijske banke bo v Švici. Na podlagi dosedanjih pogajanj med Anglijo in Francijo bo predsedniško mesto te nove banke pripadlo Angliji. V upravnem odboru bodo imele Anglija, Nemčija in Francija po tri člane, Italija, Belgija in Združene države po 2 člana, a Švica, Nizozemska, Švedska, Jugoslavija, Rumunija, Grška in Španija po enega člana.**

Pariz, 19. septembra. Organizacijski odbor mednarodne reparacijske banke se bo sestal šele 7. oktobra. Med voditelji posameznih emisijskih bank se vrše razgovori glede mesta, kjer naj se sestane pripravljalni odbor.

Nov gozdni zakon

Načrt novega zakona pred VZS — Unifikacija gozdne zakonodaje

— **Beograd,** 19. septembra. p. Na sinočnji seji Vrhovnega zakonodajnega sveta se je vršila razprava o gozdnem zakonu. Seje se je udeležil v zastopstvu ministra za šume in rude načelnik inž. Čmelik, ki je podal uvodoma daljši referat o zakonskem načrtu, nakar je govoril profesor dr. Balen, ki je podal poročilo o rezultatih proučevanja sekcije, ki se je bavila s tem zakonom. Naglasil je nujno potrebo takega zakona, ker se na veliko izsekujejo gozdovi, ne da bi se skrbelo za novo pogozdovanje nastalih izsek in goličav. Zakonski načrt vsebuje tozadevne obširne določbe in predvideva tudi mere za omejevanje izseke, ponovno pogozdovanje in racijonalno gozdno gospodarstvo. Te določbe se nanašajo tako na državne kakor na gozdove v zasebni posesti. Posebno poglavje vsebuje določbe gozdno-policijskega značaja, ki streme za ohranitvijo gozdov in so naperjene proti devastaciji. Dosedanji sistemi, ki so obstojali v Srbiji, Bosni in na Hrvatskem, ostanejo v glavnem v velavi, bodo pa primerno unificirani.

Iz zasedanja Društva narodov

Razprave v komisijah — Podpis razsodiščne pogodbe med Anglijo in dominijoni

— **Ženeva, 19. septembra. AA.** V peti komisiji je došlo do zanimive debate o opijskem vprašanju med predsednikom opijske komisije, našim delegatom Fotičem in poljskim zastopnikom Hodkom. Poljski delegat je omenil, da je Jugoslavija ratificirala opijsko konferencijo samo zaradi svoje koristi. Zaradi tega se je razvila debata, v kateri je delegat Fotič obrazložil napore Jugoslavije, da se prepreči nedovoljena trgovina in da se vsa količina opijske produkcije nameni samo v medicinske svrhe. Izjav delegata Fotiča, da je jugoslovenska vlada želela spraviti svojo opijsko produkcijo v zvezo z zapadnim svetom, da bi odstranila sumljivo spekulacijo, s katero se je doslej delalo brez velike kontrole, je naletela na živahno odobravanje vse komisije. Delegat Fotič je dokazal, da Jugoslavija ni samo nikdar sodelovala pri nedovoljenih poslih v zvezi s produkcijo opija, temveč tudi nikdar ni bila obtožena zaradi sličnih stvari. S tem je delegat Fotič dosegel tak uspeh, da mu je nazadnje sam Hodko izrekel osebno priznanje.

— **Ženeva,** 19. septembra. AA. Na današnji seji druge komisije je imel naš ekspert dr. Čurčin govor, ki je bil splošno opažen in v katerem je obrazložil razmere kmetijstva in potrebe naše države. Dotaknil se je vseh gospodarskih problemov ter je na koncu govora energično zahteval izvedbo veterinarske konvencije, povdarjajoč njeno važnost za našo državo. Svoj govor je dr. Čurčin končal z besedami: »Vsako leto načenjam to vprašanje in ga bom do definitivnega uspeha, ki je neobhodno potreben za vse.«

— **Ženeva,** 19. septembra. Pogodbo o obveznem razsodišču bodo na svečan način podpisale delegacije Anglije in angleških dominionov v četrtek popoldne v tajništvu Društva narodov. Kakor se poroča, bodo pri tem delegacije angleških dominionov vztrajale na svojih pridržkih. Avstralija in Nova Zelandija bosta zahtevala posebno razsodišče za vprašanja naseljevanja ter izključili mednarodno mednarodno razsodišče v Haagu. Isto bosta zahtevali Irska in južna Afrika glede razsojanja sporov med angleškimi državami.

Briand na dopustu

— **Pariz,** 19. septembra. Briand je prispel na otok Millau, kjer bo prebil s svojim kabinetnim šefom počitnice.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 22.80, Berlin 13.555—13.525 (13.54), Bruselj 7.9014, Budimpešta 9.9222, Curih 1094.4—1097.4 (1095.5), Dunaj 7.9883—8.0183 (8.0033), London 275.26—276.07 (275.66), Newyork 56.665—56.855 (56.765), Pariz 222.55, Praga 168.33, Trst 296.4—298.4 (297.4).

Efekti: Celjska 170 den., Ljubljanska kreditna 123 d., Praštediona 860 d., Kreditni 170 d., Vevče 130 d., Ruše 250—260, Stavbna 50 d., Šešir 105 d.

ZAGREBŠKA BORZA.

Devize: London 275.26—276.06, Newyork 56.6625—56.8625, Pariz 221.55—223.55, Milan 296.445—298.445, Curih 1094.4—1097.4, Amsterdam 22.77—22.83, Berlin 13.525—13.555, Dunaj 798.83—801.83, Praga 168.03—168.83, Budimpešta 990.72—993.72.

INOZEMSKE BORZE.

Curih: London 25.15, Newyork 5185.95, Pariz 21.3025, Milan 27.14, Madrid 76.52, Berlin, 123.615, Dunaj 73.05, Beograd 9.1275 Praga 15.35875, Bukarešta 3.08, Budimpešta 90.52, Zofija 3.75875.

Reforma fašističnega režima v Italiji

Cilj reforme je povečanje oblasti ministrskega predsednika in vrhovnega fašističnega foruma

— **Rim,** 19. septembra. V zvezi s predstoječo rekonstrukcijo velikega fašističnega sveta, ki je glavni organ sedanjega režima, se pričakujejo še druge reforme, ki bodo dale italijanski državi še bolj izrazito fašistično obliko. Vsa oblast naj se koncentrira v rokah fašističnega voditelja Mussolinija. Sicer je Mussolini že doslej razpolagal z vso oblastjo, vendar naj to moč v bodoče črpa iz nove ustave. Fašizem bo to z lahkoto izvedel, ker so bili že doslej sprejeti mnogi temeljni zakoni, ki so izpremenili državno ustavo. Fašistični velik svet je že sedaj najvišji ustavni organ, ki nadzira delo parlamenta, a zakon o pravicah prvega ministra izroča predsedniku ministrskega sveta vso izvršno oblast, dočim so ostali ministri napram njemu v podrejenem položaju. »Tribuna« smatra v uvodniku, da je treba ta delokrog in te pravice predsednika ministrskega sveta še bolj razširiti, ker mora imeti Mussolini kot vodja fašizma še večjo oblast, kakor mu jo prisoja ta zakon. Mussolini ne potrebuje naslova državnega kancelarja, ker je že »duce« in mora zato imeti oblast, ki je večja od oblasti kancelarja. Doslej so pravice predsednika ministrskega sveta omejevale razne birokratske tradicije, ki jih je treba za vedno odstraniti. Fašistični režim predstavlja novo Italijo in zato je moral pod diktaturo Mussolinija ministrski svet postati organ, ki je lahko uspešno izvajal načela fašistične revolucije. To stanje je treba sedaj učvrstiti v ustavnih temeljih, ki naj za vedno izključujejo možnost parlamentarnih deformacij režima. Predsednik ministrskega sveta ne sme ostati na pol poti in mora dobiti v roke čim večjo oblast, da bi lahko stalno nadziral delovanje ne samo vseh svojih ministrov, temveč tudi vseh ostalih državnih in režimskih ustanov in organov.

V Italiji ni mesta za mučenike...

Katoliška cerkev naj si drugod omisli cenene mučenike, ne pa v Italiji, ki je itak do skrajnosti tolerantna

Rim, 19. septembra. **Časopisje objavlja nadaljne komentarje o zadnjem govoru papeža Pija XI. in naglaša, da je papež s tem pokrenil novo polemiko, ki lahko omaje odnošaje med cerkvijo in državo. Fašistični »Tevere« ne more razumeti, komu je prav za prav ležeče na tem, da kali odnošaje med cerkvijo in civilnimi oblastmi. Ni to prvič, da se v politiko mešajo predstavniki cerkvenih oblasti, kar opravičuje sum, da črpa cerkev svoje informacije iz prav motnega vira. Potrebno bo ugotoviti, kdo se postavlja med cerkev in državo in kdo hoče preprečiti koristno sodelovanje med obema oblastima. Cerkev ne potrebuje cenenih uspehov, ki naj ji dvignejo prestiž, ker sedaj v Italiji nihče ne more trditi, da bi bile cerkvene oblasti preganjane. Ceneno mučeništvo si lahko katoliška cerkev omisli v drugih državah, kjer se dejansko izvaja protiverska kampanja. Ni pa na mestu, da išče to mučeništvo v fašistični Italiji, ki je do skrajnosti tolerantna in ki je z znatnimi žrtvami omogočila sporazum z Vatikanom.**

Nemška sodba o sporazumu med Anglijo in Združenimi državami

Sporazum tvori pričetek nove dobe, v kateri bosta Anglija in Zedinjene države gospodarsko obvladali vse kontinente

— **Berlin,** 19. septembra. Časopisje objavlja številne komentarje in članke o predstoječih pogajanjih in napovedanem sporazumu med Anglijo in Združenimi državami glede pomorske razorožitve. Listi smatrajo, da je izpraznitev Porenja in pa napoved angleško-ameriškega sporazuma o pomorski razorožitvi glasnik popolnoma nove dobe. To postaja jasno, ako si predočimo, kakšno moč predstavlja Anglija s svojimi dominioni in s svojimi kolonijami v družbi z Združenimi državami. Na obzorju se že prikazujejo obrisi splošnega in trajnega miru med Združenimi državami in Anglijo. Sporazum o pomorski razorožitvi bo le prvi korak k obsežnejšim pogodbam med obema državama. Ni izključeno, da si bosta Anglija in Združene države razdelili ves svet v delovna gospodarska področja tako, da bosta obe državi obvladali gospodarsko vse kontinente.

Eksplozija 22.700 hl parafina

Rezervoarji Anglo-American Oil Company v plamenih — Najnevarnejši požar v Angliji

— **London,** 19. septembra. **V skladiščih Anglo-American Oil Company v bližini Hulla je eksplodiral rezervoar, v katerem se je nahajalo pol milijona galonov parafina (2,270.000 litrov). Ognjegasci so preizkusili najrazličnejše načine da bi pogasili ogenj, toda vse je bilo zaman. Po 24 urnem brezuspešnem gašenju so se ognjegasci omejili na to, da rešijo ostale rezervoarje, ki se nahajajo v bližini. Toda tudi ti so postali že tako vroči, da se od njih dvigajo oblaki pare, čim jih oplazijo curki vode. Na pomoč so prihiteli številni oddelki ognjegaskih društev iz bližnje in daljne okolice. Na pomoč je prihitela tudi posebna brigada s kemičnimi sredstvi za gašenje. Iz Londona so bile poslane z ekspresnim vlakom velike količine raznih kemikalij, o katerih se smatra, da bodo mogle omejiti požar, ki je najnevarnejši v zadnjih desetih letih. Višji uradniki Oil Company so krenili na kraj požara v dveh posebnih aeroplanih, ki sta last družbe.**

Drugi ruski car umorjen

Tajni ruski car v Ukrajini — Prestol v podzemski votlini — Izdajstvo in umor

— **Kovno,** 19. septembra. »Pravda« poroča iz Ukrajine o dogodku, ki se čita kakor pravljica. V vasi Mankova se je pojavil car Mihael, ki se je izdajal za nezakonskega sina umorjenega cerja. Novi car je zbral okoli sebe dvor, ki mu je bil do skrajnosti udan. Njegovi podložniki so ga hoteli obvarovati pred sovjetskimi oblastmi ter so zgradili pod vodnjakom veliko votlino, kjer so mu postavili prestol. Podaniki so se v tej votlini zbirali večkrat na teden in mu prisegali zvestobo. Car Mihael je obljubljal svojim podanikom zlate gradove ter imenoval ministre. V svojih nagovorih je napovedoval skorajšnji padec sovjetske republike. Na zidovih so visele slike carja in angleškega kralja. Podaniki so svojemu novemu carju preskrbeli tudi carico v osebi neke Olge iz iste vasi. Veselje novega carja je trajalo poldrugo leto. Končno se je našel izdajalec, ki je obvestil sovjetske oblasti, ki so udrle v »carjev dvor« in carja kratkomalo ustrelile.

Nova razkritja o nemških atentatorjih

Berlinn, 19. septembra. **Komunistični in socialistični listi napadajo vlado zaradi njenega milega postopanja z nacijonalističnimi orgnizacijami, ki so zapletene v bombne atentate na državne gradbe. Listi objavljajo korespondenco aretiranih storilcev, iz katere izhaja, da so v te bombne atentate zapleteni tudi visoki oficirji državne brambe in uradniki raznih državnih ustanov.**

Kdo naj preskrbuje Ljubljano z električnim tokom

Snočnje sklepanje o spomenici »Elektre« ljubljanski mestni občini glede sodelovanja električnih central v Ljubljani

Ljubljana, 19. septembra.

Delniška družba »Elektra« je poslala mestni občini posebno spomenico o sodelovanju električnih central v območju mesta Ljubljane. Iz spomenice posnemamo:

V vseh kulturnih državah gre razvoj elektrifikacije za tem, da se čimdalje več elektraren združuje na skupno omrežje, ki prevzame preskrbo širokih pomerijev in ki je edino v stanu vsem sodelujočim elektrarnam nuditi najugodnejšo izrabo obstoječih naprav ter s tem gospodarsko najugodnejšo produkcijo Logična posledica teh dejstev je, da mora priti do medsebojnega podpiranja obeh elektrarn, t. j. mestne elektrarne in družbe »Elektra«.

Da se omogoči sodelovanje delniške družbe »Elektra« (ne elektrarne na Fužinah in v Tacnu) se predlaga naslednji aranžma:

1. Izgradi naj se skupna postaja z visoko napetostjo 6000 voltov, v kateri bi bila mogoča dobava toka iz enega omrežja v drugo. V tej postaji bi bili nameščeni potrebni merilni instrumenti, ki bi medsebojno dobavo toka kontrolirali.

2. Delniška družba »Elektra« naj pomaga mestni elektrarni nekaj let z dobavo toka v nočnih urah.

3. Mestna občina ljubljanska bi morala na drugi strani pomagati družbi »Elektra« s tem, da ji ne dela nepotrebnih težav, kakor n. pr. pri kablovodu, ki sedaj leži v Dunajski cesti od Bavarskega dvorca do palače Ljubljanske kreditne banke mimo. Slične razmere obstoje še v dveh ali treh drugih točkah.

4. Mestna elektrarna in delniška družba bi si morale v slučaju težkih obratnih motenj pomagati.

5. Mestna elektrarna ter »Elektra« bi se morali medsebojno dogovoriti, da nadaljujeta akcijo za pritegnitev ostalih elektrarn na Kranjskem v skupno omrežje. V ta namen bi bilo dobro, če bi se izvolil skupen, ožji odbor, ki bi po potrebi obravnaval vsa skupna vprašanja.

Kakor izvemo, so se danes na mestnem magistratu posvetovali v najožjem krogu o tej spomenici gg. direktor inž. Ciuha, inž. Sone in občinska svetnika Orehek in inž. Dittrich. Zavzeli so odklonilno stališče. O spomenici bo seveda končnoveljavno sklepal ljubljanski občinski svet na eni prihodnjih sej.

O znanstveni organizaciji dela

Zanimivo predavanje ravnatelja praške univerzitetne knjižnice dr. I. Žmavca v Udruženju inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana

Ljubljana, 19. septembra.

O znanstveni organizaciji dela je predvčerajšnjim predaval v Udruženju inženjerjev in arhitektov v Pragi živeči slovenski znanstvenik prof. dr. Iv. Žmavec.

Prof. dr. Ivan Žmavec živi že nad 30 let na Češkem in je ravnatelj praške univerzitetne knjižnice. V Sloveniji ga dobro poznajo starejše generacije, saj se je dolgo vrsto let udejstvoval pri raznih revijah in časopisih preden ni odšel k bratom Čehom in pisal le še v češčini in nemščini. Po prevratu se ga je slovenska javnost še enkrat spomnila in ga povabila na mesto univerzitetnega profesorja na novo ustanovljeni slovenski univerzi. Tedaj je pa bil prof. dr. Žmavec že tako poglobljen v svoje znanstveno delo, da mu ni kazalo pustiti mesta v praški univerzitetski knjižnici, kjer so mu vsi pripomočki za uspešno znanstveno delo na razpolago. Tako se je torej zgodilo, da se nam je ta odličen znanstvenik nekako odtujil. Bratska Češka mu je postal druga domovina, iz katere pride k nam tu pa tam le na oddih.

Star sotrudnik našega lista

Z veseljem je prof. dr. Žmavec pozdravil našega urednika, ko ga je obiskal in prosil za razgovor. »Saj sem star »Narodov« sotrudnik je rekel dr. Žmavec«, ki je srednje velik že osivel mož, a mladeniško čil, živahnih oči in prijaznega dobrodušnega obraza.

L. 1897 je dr. Žmavec objavil celo vrsto člankov v »Slov. Narodu« pod raznimi psevdonimi, ki so vzbudili splošno pozornost in polemiko. Že tedaj je bil na glasu revolucijonarja v znanosti.

Do l. 1901 je pisal v materinem jeziku, nato se je pa specijaliziral in je pisal večinoma samo še v češčini in nemščini. L. 1913 je načel socialne probleme v prvem zvezku »Socijalne Matice«, ki jo je izdajal dr. Vošnjak v Gorici. Bil je tudi sotrudnik »Vede«. L. 1921 je predaval v Mariboru o znanstveni organizaciji dela, l. 1923 pa o isti temi v Ljubljani in Zagrebu.

Dr. Žmavec je v Češkoslovaški kot znanstvenik splošno znan. Je član Masarykove akademije in Masarykov učenec, čeprav precej »neveren učenec«, kakor pravi sam, dalje član Slovanskega instituta itd.

Študiral je pa v Rimu pri jezuitih. Kmalu je pa prelomil z scholastiko in se oprijel fizike in matematike, katero je študiral v Gradcu.

Dr. Žmavec se mudi v Ljubljani že nekaj dni. Prišel je obiskat svoje številne znance in prijatelje. Ob tej priliki ga je naše Udruženje inženjerjev in arhitektov naprosilo naj predava o svoji specijaliteti, organizaciji dela. Znanstvenik se je vabilu radevolje odzval in predvčerajšnjim je predaval v lokalih Udruženja pred številnim članstvom, ki je sledilo njegovim izvanjanjem z velikim zanimanjem.

Avtor nove metode v sociologiji

»Sem avtor nove metode v sociologiji, je izjavil prof. dr. Žmavec, ki sloni na znanstvenih prirodoslovnih temeljih in ne na duhovnovedni, kakor druge slične metode. L. 1906 sem izdal knjigo v tej teoriji dela, ki jo imenujem sedaj tudi sociotehniko. Izšla je v nemškem jeziku.

Svoje teorije ne silim v ospredje, temveč pustim, da se polagoma in organično uveljavlja v praktičnem življenju. Vendar je vzbudila že pozornost in odmev v mednarodnih merodajnih krogih. O njej sem predaval že l. 1929 in l. 1927 v Rimu na kongresu za znanstveno organizacijo dela.

V svojih teorijah se nekoliko naslanjam na Ostwaldov energetizem, sicer pa praktično delujem s tovariši kot član Masarykove akademije in normalizacijske komisije Udruženja češkoslovaških inženjerjev in arhitektov sporedno z ameriškim društvom za znanstveno organizacijo dela, katerega ustanovitelji so Taylor, Gilbreth in Ford. Fordu sem tudi posvetil nemško izdajo svoje teorije.

V svojem predavanju sem opozoril na delovanje normalizacijske komisije, ki študira, kako je treba normalizirati delo v različnih podjetjih, posebno v industriji železa itd., pa tudi v pisarnah, kako naj bodo urejene, kakšno velikost in obliko naj imajo rabljene tiskovine itd.

Normalizacija je najboljša organizacija

Unifikacija in normalizacija kakršnegakoli podjetja je obenem njegova najboljša organizacija. S tem se doseže z najmanjšimi sredstvi največji učinek.

Praktično in ekonomično nekaj urediti se pravi s preprostimi sredstvi in z gotovo mero doseči največji učinek. To je enostavni zakon v transformaciji surovih energij v kulturne energije.

Pri nas je še žal malo takih velikih organizatorjev. Recimo Batá je tak. Nekoč sem ga poslušal na nekem predavanju. Rekel je: glejte, svinčnik in blok je vsa moja organizacija. Misel ki mi pride na um, zapišem, odtrgam list v bloku in ga oddam dalje pristojnemu uradniku, ki misel realizira. Tak je sistem organizacije mojega podjetja.

Na včerajšnjem predavanju sem govoril tudi o normalizaciji gospodinjstva. Ravno pri nas so gospodinjstva še skrajno negospodarsko urejena. Že če ni vodovoda v kuhinji ali če je shramba oddaljena od kuhinje, izgubi gospodinja po nepotrebnem mnogo enegije.

Največji mojster organizacije je Ford

Največji mojster organizacije je pa seveda kralj avtomobilov Henry Ford, ki si je z organizacijo osvojil svetovni trg in prisilil vse druge konkurente, da so uvedli njegov sistem, sicer bi ne mogli z njim konkurirati.

Ford izdeluje dnevno okoli 8000 avtomobilov, ki so vsi normalizirani, deli so pri vseh vozovih enaki. Če se pokvari en del, ga je mogoče kaj hitro in ceno nadomestiti z novimi. To je višek normalizacije in organizacije v industriji.

Mi moramo pričeti z agrarno organizacijo

Jugoslovenska država je pretežno agrarna in zato mora pričeti z organizacijo, oziroma normalizacijo poljedelstva. Standardizirati mora po svoje, ker nima velike industrije.

Slišal sem n. pr., da raste v Jugoslaviji okoli 200 vrst pšenice. Kakšna potrata energij je to! Treba bi bilo unificirati te vrste na recimo 10 vrst, kajti svetovni trg zahteva normalizirano blago.

Ravno tako je z vinogradništvom in živinorejo. Če hoče naš vinogradnik ali živinorejec konkurirati na svetovnem, pa tudi domačem trgu, mora svoje vrste in pasme najprvo normalizirati in unificirati.

Ker smo mi v primeri z velekapitalom mali ljudje, nas more pred njim rešiti samo zadružništvo, ki organizira izdelovanje in prodajo in je prvi korak k normaliziranju.

Velekapitalisti že sami dobro razumejo, kaj je normalaziranje in jih ni treba v tem poučevati. Slovenci n. pr. smo majhni in zato moremo le z zadružniškim načinom držati ravnotežje velekapitalu. Za nas so važne tudi »reifeisnovke«, kjer se kopiči in hrani denar iz naroda za narod, kar edino more preprečiti, da nas ne pohrusta židovski velekapital.

Končno je treba vse življenje organizirati tako, da bomo vsi delavci, da bomo vsi ustvarjali dobrine s pomočjo zdrave valute seveda.

Samo racijonalizacija nas more rešiti

Evropo more rešiti le zavestna racionalizacija in organizacija vseh panog človeškega udejstvovanja. Če se bo Evropa združila na temeljih zavestne racionalizacije vsega življenja, bo prava Panevropa, zgrajena na principih dela in gospodovanja peščice nad celoto Rusija ima teoretično prav dober program, po katerem naj bi vso Rusijo amerikanizirali, kar se pravi z drugimi besedami organizirali ali normalizirali, toda žal voditeljem ni do blagostanja ruskega naroda, temveč do lastnih žepov.

Če ne bo zmagal semitski duh imperializma pri racionalizaciji Evrope in če se ji bo posrečilo organizirati se po načelih, da mora eden drugemu pomagati in služiti, je njena bodočnost zasigurana in kljubovala bo lahko vsem nevarnostim.

Na naslov prosvetnega šefa

Že lansko leto sem mislil napisati na gornji naslov par besed, pa tega nisem storil v prepričanju, da se bo letos kaj zboljšalo. Ker pa je ostalo vse pri starem, smatram za potrebno nasloviti na g. prosvetnega šefa v Ljubljani prošnjo.

Ob pričetku šolskega leta in med letom je več šolskih maš, h katerim morajo priti vsi otroci ne glede na vero. Tudi otroke nas pravoslavnih silijo k tem mašam in se jim ni nikoli povedano izrecno naj opravijo versko dolžnost v svoji pravoslavni cerkvi. Lani n. pr. je ob vsakem državnem prazniku naročil učitelj ali profesor, kdaj je treba priti k maši, ne da bi opozoril otroke drugih veroizpovedi, da smejo izostati od skupne maše in posestiti mašo v svoji cerkvi. Otrok pa nisem mogel prepričati, da ne bodo kaznovani, če izostanejo od katoliške maše. Prosimo v tem oziru reda. Enkrat za vselej naj se otrokom drugih veroizpovedi naznani da jim ni treba hoditi k skupnim šolskim mašam ob nobeni priliki. Pravoslavna cerkev ima ob vsakem državnem prazniku svoje bogoslužene in pravosl. otrok pri njih ni videti ravno iz razloga, ker jih silijo k skupni katoliški maši.

Drugič. Lani se je parkrat primerilo, da so ani pravoslavni otroci kazali svete podobice, ki so jih dobili od kateheta katoliške veroizpovedi, ki jim je dovolil ostati pri verouku in jih prijazno nagovoril. Ne vem, če bi staršem katoliških otrok bilo prav, če bi jih svečenik kake druge veroizpovedi obdržal na veronauku, prijazno govoril ž njimi in jim delil svete podobice. Nam pravoslavnim staršem to ni prav in zato treba ukreniti vse potrebno, da bodo učitelji sami skrbeli, da učenci in dijaki drugih veroizpovedi zapuste šolsko sobo ob času veronauka katoliškega veroučitelja.

Upajmo, da bo letos v tem oziru red.

Oče.

Še o palači Delavske zbornice

Zadnji trakt sicer lepe in ponosne palače ima pa res vedno kake križe in težave, katere moramo zaupati javnosti, ker se merodajni krogi včasih kar nič ne zmenijo za različne prošnje. Delavska zbornica ima hvalevreden namen urediti delavsko prenočišče v tem traktu in je zato na razpolago nekaj sobic v kleti. Vse hvale vredna zamisel. Vendar pa je pogrešen način, kako se te sobice zdaj uporabljajo. V teh sobicah se zbira tkzv. »lumpenproletariat«, ki je navajen pohajanja in lenarenja in se mu kar nič ne mudi iskati dela. Hrano dobiva pri javni kuhinji, postelje pa pri Delavski zbornici, čemu potem delo. Stanovalci bi ne imeli tudi proti temu nič, če bi ne bili v skrbeh za svoja življenja. Že trikrat se je primerilo, da je bila električna luč v veži namenoma pokvarjena in si moral v temi po stopnišču, ki je kaj pripravno, da te kdo lopne po glavi. In ker se zbirajo med brezposelnimi tudi delomržneži in nevarni elementi, je verjetno, da je bila električna luč namenoma pokvarjena.

Pa tudi drugače nismo prav nič zadovoljni s stanovalci tega delavskega azila. Brijejo se kar na stopnišču ali dvorišču, pljujejo levo in desno in tudi o čistoči bi se dalo govoriti, posebno še, ker ni nobene kontrole in nobene kopalnice. Stanovalcem so ob vselitvi pregledali vse pohištvo, da se ne zanese mrčes, sedaj pa je skoro izključeno, da bi zadnji trakt ostal brez tega božjega daru. Napravite red. Delavski azil naj ostane, vendar pod strogo kontrolo. Sobice se naj izdajo res potrebnim in čistim delavcem. Nastavite nadzornika, ki bo strogo pazil na red in na ljudi, ki posečajo ta azil. Poskrbite, da bodo stanovalci te prvorazredne hiše ohranili stanovanja brez mrčesa in da bodo lahko brez strahu prihajali domov.

Stanovalec.

Položaj naših služkinj

V tem članku, priobčenem v »Slov. Narodu« dne 7. t. m. g. Miroslav L. očita piscu članka Klic na pomoč«, priobčenem v »Slov. Narodu« 22. VII. t. l., da hoče s svojim člankom zapeljati služkinje, da bi čakale na odpravo krivičnosti, ki jo je povzročila devalorizacija denarja. S tem bi zamudile zavarovanje za starost in onemoglost, ker jih zavarovalnica glede tega zavarovanja sprejema do izpolnjenega 20. leta starosti. Na ta način jim ne privošči življenja, do katerega ima vsak človek pravico, ampak jih spravlja v obup.

Pisec je v članku »Klic na pomoč« res pozival vsakega in vso človeško družbo, da popravi krivico, ki jo je povzročila devalorizacija denarja, torej tudi g. Miroslava L. in služkinje, rekel pa ni, da se mora pri tem na kaj čakati ali celo obupati, ker se s takim početjem krivičnost ne more odpraviti, ampak se še poveča. Glede te zadeve ne pridejo v poštev mrtvi v grobovih, oni člani človeške družbe, ki imajo priti na svet, pa še. Pisec članka »Klic na pomoč« je izvzel le hranilnice in zavarovalnice. Te pa niso osebe, ampak le tozadevna sredstva kakor denar sam, ki se sam ni devaloriziral in se tudi sam valorizirati ne more.

G. Miroslav L. trdi, da devaloriziran denar nima sedaj nobenih slabih posledic več, ker je že 11 let v prometu. To naziranje ni pravo, ker so prejšnji članki, ki so navedenega izzvali, baš nasprotno ugotovili. Vojna, ki je povzročila devalorizacijo denarja, je bila pred 11 leti končana, a devalorizacijo in njene posledice je pustila na svetu. Te zadevajo več ali manj vso človeško družbo in tudi g. Miroslava L. in služkinje, četudi se vsi tega prav ne zavedajo.

Nadalje pravi g. Miroslav L., da morajo vsi ljudje živeti in tudi umreti naj si bodo pravični ali krivični. Popolnoma resnično. Vsi živi ljudje, torej tudi on in služkinje bodo umrli, eni kot pravični, drugi kot krivični, kakršno je bilo koga življenje; pravičnosti ali krivičnosti, kakor tudi posestev, terjatev in dolgov ter vsega, kar si je kdo na tem svetu pridobil in izgubil, pa nobeden ne bo seboj odnesel v grob. Vse to bo zapustil živeči človeški družbi na tem svetu, katera bo dobro vzdrževala, slabo pa uničevala ter si tako zboljševala in spopolnjevala svoj položaj.

F. J.

— **Spoštujte zdravje in ljudi!** Neljubo nam je, da moramo onega mesarja na Domobranski cesti, ki odlaga sveže in še krvave živalske kosti ter druge ostudne odpadke kratkomalo na dvorišče svoje hiše, kjer ta nesnaga širi ostuden smrad ter daje zavetje celim rojem muh, ki so nevarne celo življenju, — javno opozoriti na razglas mestnega magistrata glede čistoče in higijene na ulicah in v hišah. Priporočamo mu, da takoj preneha s tem postopanjem, sicer bomo prisiljeni poiskati si odpomoči na merodajnem mestu.

Izjava

V številki 207 Vašega ceni. lista je bil objavljen dopis anonimnega pisca pod naslovom »Za olepšavo in povzdigo Laškega«, v katerem se neosnovano kritizira upravo Radio termalnega kopališča Laško. Mi spodaj podpisani gostje izjavljamo, da je ta dopis tendencijozen in nikakor ne odgovarja resnici. Kakor je nam znano, sta prevzela sedanja lastnika toplice v popolnoma zapuščenem stanju. Treba je bilo velikih stroškov in dela, da sta povzdignila kopališče na tako ugledno stopnjo, kakor je danes in kakor vemo, ga nameravata tudi v bodoče sukcesivno izpopolnjevati do najvišje mere. Niti najmanjša graja se ne more izreči glede kuhinje in vodstva, ki je v rokah ravnateljice gospe prof. Klešnikove, katera je pri vseh gostih priljubljena. Zlasti je kuhinja tako dobra, da so vsi gostje popolnoma zadovoljni, kar je splošno znano.

Najboljši dokaz temu je, da je to leto posetilo toplice v Laškem mnogo odličnih gostov, kakor n. pr. admiral Prica z rodbino, grofica Paumgarten iz Ljubljane, grofica Lili Pejačević iz Našice in mnogo drugih odličnih osebnosti. Vsi so bili delj časa tu gostje ter so izražali svoje popolno zadovoljstvo, češ da pridejo prihodnja leta zopet v Laško. Posebno naglašamo, da nas je dobra polovica gostov letos ponovno v toplicah v Laškem, med nami je celo več takih, ki prihajajo sem vsako leto in sicer baš zato, ker smo popolnoma zadovoljni s kuhinjo in postrežbo ter neprecenljivo zdravilno termalno vodo. Najbolj pa zavrača Vašega dopisnika dejstvo samo, da so toplice v Laškem še sedaj v pozni jeseni polne zadovoljnih gostov.

Laško, dne 18. septembra 1929.

Dr. Bogdan Čavov, primarij v Sofiji; dr. Milica Šviglin - Čavova, zdravnica v Sofiji; dr. Veljko Šviglin, odvetn. v Zagrebu; Vjekoslav Dominković, umir. direktor meščanske šole v Zagrebu; Karl Gnus, tvorn., Zemun; dr. Salvi Jenčič univ. prof. v Ljubljani; Carla Schanta, vdova šumarskega nadsvetnika, Ljubljana; Adela Jenčič, soproga sodnega svetnika v Ljubljani; Malvine Rubin, trg. vdova, Zemun; Malvine Hahn, soproga trg. Novi Sad; Felicitas Ružić, Novi Sad; Vera Džamonja, Maribor; Dragotin Franz s soprogo, bančni ravntelj, Vukovar; Ida Bingas, Zemun; Franjo Čebular z rodbino — Ljubljana; Z. Tohavoff; J. E. G. — Grenoble France; Rudolf Schulz i soproga; Marica Filipčič trg. soproga, Ljubljana; Josip Zupan, lesotržec, Mojstrana; Oroslav Logar, Ljubljana; Amalie Salzer, Zagreb; Vera Patačić, Zagreb.

Beležnica

KOLEDAR.

Danes: Četrtek, dne 19. septembra 1929, katoličani: Januarij, pravoslavni: 6. septembra, Evdoksije.

DANAŠNJE PRIREDITVE.

Kino Matica: Živo prodana (Billie Dove).
Kino Ideal: Volga, Volga.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes: Leustek, Resljeva cesta; Bohinc, Rimska cesta.

Na naslov ge. Mile Šaričeve,

članice Narodnega gledališča v Ljubljani.

Podpisani smatramo, da je Vaš razgovor v »Slovenskem Narodu« z dne 17. septembra t. l. nepremišljen in skrajno neokusen. Za bodoče Vam priporočamo, da se vzdržite takih izjav, ki škodujejo predvsem Vam, lahko pa tudi ugledu celokupnega ansambla. — Ljubljana, 19. septembra 1929. — Ivan Levar, Ivan Cesar, Polonca Juvanova, Vida Juvanova, Edvard Gregorin, Maria Vera, Cirila Medvedova, M. Nablocka, Milan Skrbinšek, Rado Železnik, Jos. Plut, Ivan Jerman, Fr. Lipah, Jan Slavko, Modest Sancin, Emil Kralj.

Velika tatvina na Vodnikovem trgu

Zadnji čas so se na Vodnikovem trgu pojavile zopet drzne žeparice, ki izrabljajo gnečo med stojnicami in izmikajo denarnice in ročne torbice. Včeraj na tržni dan je neznana žeparica izmaknila neki branjevki 120 Din. Davi okoli 7.30 pa je bila izvršena na Vodnikovem trgu velika tatvina denarja.

Na prostoru, ki je določen za perutninsko obnekdanji Mahrovi hiš, je izbirala pri kmeticah piščance gospodinja Marija Polak, stanujoča v Salendrovi ulici. Na spodnjem delu perutninskega trga se je ustavila ter hotela kupiti lepega piščanca. Ko je segla v košaro po ročno torbico, je presenečena opazila, da ji je torbica izginila. Obupno je vzkliknila: »Okradena sem!« Tatvino je takoj prijavila tržnemu paznika g. Guziju, kateremu je povedala, da je imela v ročni torbici 2330 Din gotovine. Tržni organi so poklicali policijskega stražnika, da bi zasledoval tatico. Kmetice in gospodinje, ki so stale v bližini okradene ge. Polakove, so podale stražniku natančen opis ženske, ki se je smukala okoli Polakove. Videli so jo tudi, kako je urno bežala s trga. Kmalu je stražnik aretiral neko starejšo, črno oblečeno žensko, ki je osumljena tatvine. Ko jo je stražnik prijel in ji napovedal aretacijo, je z drhtečim glasom zatrjevala: »Jaz nisem vzela! Prišla sem pravkar na trg.« Pri njej ročne torbice z denarjem niso našli. Stražnik je žensko odvedel na glavno stražnico, kjer so jo začasno priprli. Tekom dopoldneva so zaslišali več oškodovcev tatvine. Pri aretiranki so kasneje našli denar v čevljih. Gre za neko D. iz Šiške.

Sport

— **Pojasnilo.** Iz sportnih krogov smo prejeli in objavili včeraj notico o balkanskih igrah v Atenah, v kateri se očita šol. obl. nerazumevanje za važnost in kulturni pomen sporta in nastopa naših reprezentanc v tujini. Direktor Tehniške srednje šole v Ljubljani nam je poslal naslednje pojasnilo: Nobena šolska oblast ni zabranila odpotovanja atleta Pavšiča v Atene. Pavšič sam sploh ni prosil za kako dovoljenje, saj je šolo že dovršil s preteklim šolskim letom. Pavšič bi bil lahko odpotoval, ako bi više cenil sportne interese. V tem slučaju bi pač zamudil termin za polaganje naknadnih in ponavljalnih diplomskih izpitov, ki se sedaj vršijo in bi moral opravljati izpit v januarju ali juniju 1930. Vse to bi si bil prihranil, če bi se bil v preteklem šolskem letu manj razvijal v atleta in se bolj brigal za svoje šolanje in bodočo praktično eksistenco. Na naši šoli smo imeli več prav dobrih sportnikov. Večina njih pa je ravno zaradi sportnega udejstvovanja izven šole slabo napredovala v šoli in imajo izgubo šolskega leta na vesti pravzaprav tisti gospodje sportniki, ki kažejo premalo razumevanja za šolske potrebe srednješolskih sportnikov.

— **Sekcija Z. N. S.** (Službeno.) Danes ob 20. uri v kavarni »Evropa« obvezen plenarni sestanek vseh saveznih in podsaveznih sodnikov. Po sestanku seja upravnega odbora in delegiranje. — Tajnik.

— Službeno iz LHP.-a. TKD Ateni se dovoljuje odigranje prijateljske tekme s Concordio v nedeljo dne 22. septembra v Zagrebu. — Prihodnja seja u. o. se vrši v soboto 21. septembra ob 20. v damskem salonu kavarne Emona, na kar se opozarjajo vsi gg. odborniki. — Tajnica.

Ameriška reklama.

V newyorških listih se je pojavila pompozna reklama v obliki male kuhinje v vili, polne komarjev, muh, ščurkov in črmlov. Spodaj je bila slika iste kuhinje brez mrčesa, pod njo pa napis: Najsigurnejše sredstvo, kako pokončati komarje in muhe. Če se ne obnese, vam vrnemo denar — dva dolarja.

Nekdo je poslal na navedeni naslov dva dolarja, da bi mu poslali idealno sredstvo proti mrčesu. Dobil je pa leseno kladivo in dopis, v katerem mu je podjetje svetovalo, naj udari muho ali komarja s kladivom po glavi, češ, da se še ni pripetilo, da bi bil mrčes preživel pošten udarec s kladivom.

V gozdu.

— Dečko, pokaži, koliko gob si že nabral. Ali pa znaš ločiti strupene gobe od užitnih?

— Seveda jih znam. Strupenih pri nas ne jemo, temveč jih prodajamo.

Moderna služkinja.

Služkinja si primerja pred zrcalom klobuk svoje gospe. Gospa jo preseneti.

— Kaj si pa dovoljuješ?

— Nič hudega, hotela sem samo pogledati, kako pristoja vaš klobuk lepemu obrazu.

Pri izpitu.

— Gospod kandidat, imenujte mi kako pedagoško lastnost.

— Nesrečna ljubezen.

— Kako to?

—Ker vzgaja samomorilce.

Dnevne vesti.

— **Nov generalni konzul naše države v Pragi.** V »Službenih Novinah« je objavljen ukaz, s katerim je imenovan za našega generalnega konzula v Pragi dosedanji honorarni konzul Roko Bradanović, veletrgovec v Pragi. Češki listi so z navdušenjem pozdravili njegovo imenovanje. Bradanović, ki biva na Češkoslovaškem že 25 let, je splošno znan in priljubljen in lahko se reče, da mu je postala Češkoslovaška druga domovina. Že pred vojno je marljivo deloval za zbližanje obeh narodov, med vojno je pa postal naravnost simbol skupne borbe Čehoslovakov in Jugoslovanov za osvobojenje. Po prevratu si je pridobil mnogo zaslug za ustanovitev našega generalnega konzulata v Pragi in zato je bil imenovan honorarnim konzulom. Mnogo zaslug si je pridobil po prevratu tudi z velikopotezno akcijo v prid jugoslovenski dijaški koloniji v Pragi. V znak priznanja za zasluge je bil izvoljen predsednikom »Jugoslovenskega kola«, »Jadranske Straže«, »Tujsko-prometnega urada kraljevine SHS« itd.

— **Iz državne službe.** Za kontraktuelnega profesorja na državni rudarski šoli v Celju je imenovan dosedanji honorarni profesor na isti šoli, diplomirani rudarski inženjer visoke rudarske šole v Leobnu Rudolf Dušan.

— **Zakon o srednjih šolah.** »Službene Novine« št. 217 z dne 17. t. m. objavljajo zakon o srednjih šolah.

— **Kongres Narodnega ženskega saveza** se vrši v Splitu 29. in 30. oktobra ter 1. novembra. Dovoljena je četrtinska vožnja in stane torej vozna karta tja in nazaj preko Zagreba za II. razred Din 255.— za III. Din 150.25. Odhod v petek s potniškim vlakom ob 12.15, prihod v Split v soboto ob 7.45. Udeleženke, ki potujejo po morju preko Reke, si morajo same preskrbeti italijanski vizum. Vse ostale informacije glede vožnje, nastanitve se dobe v petek 20. in v ponedeljek 23, v prostorih Splošnega ženskega društva na Rimski cesti v Ljubljani od 16. do 17.

— **Hranilne vloge pri bivši Poštni hranilnici na Dunaju.** V Sloveniji je čez štiri tisoč oseb, ki imajo naložene prihranke pri dunajski Poštni hranilnici. Vsi ti ljudje že komaj čakajo, da pridejo do svojega, težko prihranjenega denarja. Da se ta zadeva že toliko časa zavlačuje, je najbrž kriva dunajska Poštna hranilnica. Naj bi se prizadetim čim prej izplačali njihovi prihranki!

— **Sadjarska razstava v Brežicah.** V nedeljo 15. t. m. je bila otvorjena sadna razstava v meščanski šoli v Brežicah, ki bo trajala do nedelje 22. t. m. Obisk je bil v nedeljo zelo dober, delavne dni pa dober. Tudi sadja se je že precej prodalo. Razstavljalci pa imajo naprodaj še več vagonov lepega namiznega sadja. Zato se vabijo trgovci s sadjem, da si ogledajo razstavo in krijejo svoje potrebe direktno od producenta.

— **Kongres fotografov.** Včeraj je bil otvorjen v Novem Sadu kongres fotografov, katerega se udeležujejo delegati iz vseh krajev države.

— **Tujski promet v Dubrovniku.** Iz Dubrovnika poročajo, da je letošnji tujski promet na naši rivijeri nepričakovano velik. Zadnje dni ne morejo dobiti sob niti napovedani gostje, in sicer ne samo v Dubrovniku, temveč tudi v bližnjih letoviščih Tujci so zasedli vse hotele in tudi mnogo privatnih stanovanj.

— **350 angleških turistov v Splitu.** Včeraj je v splitski luki pristal velik angleški luksuzni parnik »Arandora«, s katerim se je pripeljao 350 angleških turistov in izletnikov. Angleži so si ogledali Split in se odpeljali v Kaštel in Solin.

— **Primorci, Jugoslovani.** Izšla je 14. številka »Primorskega Glasa« z zanimivimi poročili, članki in vestmi iz Primorja. Primorce in tudi vso ostalo javnost pa opozarjamo zlasti na program »Primorskih dni«, ki ga prinaša naš list in ki se vršijo v dneh 5. in 6. oktobra t. l. v Ljubljani. List je naprodaj v vseh glavnejših trafikah v Mariboru in v Ljubljani. Naročila sprejema Založba »Jug«, Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II. Primorci, širite svoj list!

— **K. Kune, Fizika za nižje razrede srednih šol** odobrena z odlokom ministrstva prosvete S. N. br. 25679 z dne 31. julija 1929. Knjiga stane 68 Din. Knjiga je bogato ilustrirana. Ima 345 zanimivih slik in dve prilogi, izmed katerih je ena barvasta. Tvarina je razdeljena in obdelana strogo po učnem programu. Poskusi in aparati so tako izbrani, da bo učenec lahko sam z malimi stroški doma izvršil marsikateri poskus. Tiskana je tako, da bo imel učenec že iz tiska samega pregled čez predelano snov. Orisi aparatov so neposredno pod slikami. Poskusi in življenske izkušnje so tiskane z navadnim tiskom, rezultati poskusov, t. j. prirodni zakoni kot bistveni del z ojačenim tiskom, razlaga ter iz zakonov izvajane posledice pa z drobnim tiskom. Razen tega je učenec na kratko opozorjen z ležečimi črkami pred poskusi o namenu poskusa. Knjiga ima tudi v vsakem oddelku veliko zanimivih nalog. Prepričani smo, da bo knjiga ugajala učencem in strokovnim učiteljem fizike.

— **Zborovanje hišnih in zemljiških posestnikov v Mariboru** se bo vršilo po sledečem redu: v soboto, dne 21. t. m. ob 16. uri bo glavna skupščina Glavnega saveza društev hišnih in zemljiških posestnikov iz cele države. Isti večer bo v veliki dvorani pivovarne Union pozdravni večer na čast delegatom in v proslavo 30letnice društva hišnih posestnikov v Mariboru. V nedeljo, ob pol 10 dopoldne bo redni občni zbor delegatov Pokrajinske zveze društev hišnih in zemljiških posestnikov za Slovenijo, ob 11 v veliki dvorani Uniona manifestacijsko zborovanje vseh posestnikov in proslava 30letnice društva hišnih in zemljiških posestnikov v Mariboru. Prosimo vse delegate, kakor ostale posestnike, zlasti iz Maribora in okolice, da se teh zborovanj udeleže v obilnem številu. Za vse zborovalce je dovoljena polovična vožnja in se dobe legitimacije pri vseh društvih hišnih posestnikov in je preskrbljeno tudi za prenočišča v Mariboru. Tudi iz krajev kjer še ne obstoje društva hišnih posestnikov, naj pride vsaj eden zastopnik. 525/n

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo lepo, čez dan toplo, ponoči pa hladno vreme, da se pa utegne v kratkem vreme poslabšati. Včeraj je bilo oblačno samo v Skoplju in v Splitu, drugod pa jasno. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 27, v Beogradu 25, v Zagrebu 21, v Ljubljani 19.8, v Mariboru 18, v Skoplju 17 stopinj. Davi je kazal barometer v Ljubljani 765.4 mm, temperatura je znašala 5.5 stopinj.

— **20. 9. 1908.** Te žalostne in pomembne obletnice, ko sta padla po nedolžnem od nemške soldateske ustreljena narodna mučenika Lunder in Adamič, se moramo Slovenci vsako leto spominjati. Najlepše jo proslavimo, ako se ta dan spomnimo z malim prispevkom naše šolske obrambne družbe sv. Cirila in Metoda, ki skrbi, da se naši otroci v narodno eksponiranih krajih vzgojujejo in utrjujejo v materinem jeziku.

— **»Čudež« Sremske Mitrovice pojasnen.** Poročali smo včeraj o čudodelni liliji v roki kipa sv. Alojzija v Sremski Mitrovici. »Čudež«, o katerem je govorilo vse mesto, je že pojasnjen. »Jutarnji list« poroča, da gre za naraven pojav. Gotove rastline imajo svojstvo, da popki poženo tudi če rastlina usahne. Poleg tega imajo lilije te vrste lastnost, da se popki skrivajo pod stebelčno skorjo in ko prične rastlina usihati, poženo klice, ki razvijejo popje Tak je bil tudi slučaj z lilijo sv. Alojzija. Karakteristično za cvetlico pa je, da najlepše uspeva v temi.

— **Samomor mladega Črnogorca v Zagrebu.** V bolnici usmiljenih sester v Zagrebu si je včeraj končal življenje 27letni Črnogorec Stevo Dubrovičanin, rodom s Cetinja. Pognal si je kroglo v srce in je bil takoj mrtev. Vzrok samomora je bila neozdravljiva bolezen in prepiri z roditelji.

— **Morilec novosadskega šoferja v noršnici.** Kakor znano, je bil letos v bližini Novega Sada v avtomobilu ustreljen novosadski šofer Stevan Mijatović. Ustrelil ga je 20-letni Emerik Lőrincz iz Baške Topole. Morilec je bil aretiran in prepeljan v preiskovalni zapor. Njegove zmedene izjave so pričale, da ni pri zdravi pameti. Sprva so bile oblasti prepričane, da simulira blaznost, toda zdravnik dr. Deziderj Annau in dr. Slavko Nikotić, ki sta proučevala obtoženčevo duševno stanje, sta ugotovila, da je res abnormalen. Slično izjavo je podal tudi beograjski univerzitetni profesor dr. Laza Stanojević. Na podlagi tega je državno pravdništvo v Novem Sadu umaknilo obtožbo radi zavratnega roparskega umora. Lőrincza so prepeljali v beograjsko umobolnico.

— **Obupno stanje ranjencev katastrofe v Žedniku.** V nedeljo je nastala na železniški postaji Žednik strahovita eksplozija. Eksplodiralo je več vagonov bencina, pri gašenju pa je bilo okoli 40 oseb težko poškodovanih in opečenih po vsem životu. Ponesrečence so prepeljali v subotiško bolnico. Med njimi so moški, žene in otroci. Šest ponesrečencev je opečenih po vsem životu in podobni so kosom opečenega in osmojenega mesa. Oči so krvavo podplute, usta zatekla, izrazi bolestni in topi. Nekateri opečeni otroci so v povojih. Večina ponesrečencev je tako opečena, da ne morejo niti govoriti. Od ranjencev, ki so bili prepeljani v bolnico, se jih več bori s smrtjo, 30-letni Nikola Jovanović pa je že podlegel poškodbam. Oblasti so v bolnici zaslišale ranjence, ki lahko govore. Vsi so obtožili in težko obremenili šefa železniške postaje v Žedniku Milana Radovanovića, ki je baje policiji dal nalog, naj prime vsakega moškega v bližini pogorišča in ga prisili h gašenju, dasi je dobro vedel, da je v vagonih bencin in da je eksplozija neizogibna. Policija bo poslala izčrpno poročilo prometnemu ministrstvu, ki je zahtevalo temeljito preiskavo.

— **Odobašićeva obsodba potrjena.** Dne 21. junija so bili pred sodiščem v Sremski Mitrovici obsojeni na smrt na vešalih prosluli razbojnik Ivan Odobašić, ki je s svojo tolpo strahoval vso Slavonijo, Banat in Srem in so ga po pravici nazivali »Čaruga II«, beograjski čevljar Milan Jocić in še neki tretji njihov pajdaš. Smrtno obsodbo Odobašića je potrdil stol sedmorice v Zagrebu, dočim je bila Jociću spremenjena kazen v dosmrtno ječo. Odobašić bo te dni justificiran. Sarajevski krvnik je bil brzojavno pozvan v Sremsko Mitrovico.

— **Stuart — pustolovec.** Te dni je prispel v Beograd neki Stuart, ki se je izdajal za irskega revolucijonarja, češ, da je pobegnil iz otoka Cypra, ker ga zasledujejo angleške oblasti. Prosil je naše oblasti, naj mu nudijo zaščito in naj mu dovolijo bivanje v naši državi, češ, da se bo izogibal vsake politične propagande. Dočim beograjska policija še ugiba, kdo je zagonetni mož, poročajo iz Budimpešte, da je dozdevni borec za irsko svobodo Stuart identičen z nevarnim sleparjem Harry Patrickom, ki je v Budimpešti izvršil nebroj sleparij. Tudi v Budimpešti se je izdajal za irskega revolucijonarja. Budimpeštanska policija je včeraj brzojavno obvestila beograjsko in zahtevala aretacijo podjetnega pustolovca.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!
L3

Iz Ljubljane

—lj **Otvoritev dramske sezone.** Skušnje za Fausta se nagibajo h koncu, dekoracije so dovršene. Mojster Skružny in akad. slikar Vavpotič sta podala svoje najbolje. Tako monumentalnih dekoracij že dolgo nismo gledali v Ljubljani. Levar kot Faust bo stopil pred občinstvo s popolno novimi toni svoje obsežne igralske individualnosti. Ljubka partnerica mu bo gospa Nablocka, ki je lani kot Roksana dosegla tako visoke uspehe, da so ji celo slučajno navzoči Francozi pošiljali šopke in priznalna pisma. Mefisto bo g. Skrbinšek, znan po svojih demoničnih vlogah. Wagnerja igra g. Lipah. Tudi ostale vloge so v dobrih rokah. Muzikalno vodstvo je izročeno kapelniku g. Svetlu. Pevski zbor bo štel okrog 60 članov. Celokupno režijo ima g. prof. Šest.

—lj **Abonma na obroke.** Sprejema se v pisarni dramskega gledališča. Mesečni obroki znašajo (za okroglo 4 predstave na mesec) od 23. do 130 Din za sedeže, za lože od 225 do 400 Din.

—lj **Za tretjo in četrto premijero v ljubljanski drami** sta določeni Ibsenova družinska drama »Strahovi« in pa Strindbergova pravljična igra »Nevesta s krono«. Prvo delo prihaja letos po desetih letih spet na naš oder in sicer v popolnoma novi režiji in novi zasedbi. Režijo ima gospa Marija Vera, ki igra obenem glavno vlogo gospe Helene Alvingove. Njenega sina Osvalda igra g. Ciril Debevec, pastorja Mandersa g. Levar, Engstranda g. Kralj in Regino gospa Mira Danilova. S Strindbergovo »Nevesto« pa hoče gledališka uprava prikazati švedskega giganta, ki je lani praznoval 80letnico svojega rojstva, v novi, našemu občinstvu doslej še neznani luči. Mogočno delo je zajeto iz švedske nature in švedskega ljudstva, ter je po svoji pretresljivi vsebini kakor tudi po izredni tehnični obliki nadvse zanimivo. Režija g. Ciril Debevec, v glavnih vlogah pa nastopijo gospa Šaričeva, Marija Vera, Mira Danilova, Rakarjeva in g. Kralj. Premijera je izven abonmana 28. septembra.

—lj **Obnova hiš.** Na Dvornem trgu je dokončano beljenje dvonadstropne hiše (štev. 1) dr. Černeta. Na Poljanski cesti je dala Frančiška Leben enonadstropno svojo hišo (štev. 27) prebeliti. Na Cesti v Mestni log je obnovil Popovič pritlično svojo hišo (štev. 15), enonadstropno stanovanjsko hišo na dvorišču in gospodarsko poslopje. V Zeleniški ulici je napravljen pridek k Severjevi hiši (štev. 4), hiša je pa pobeljena. Tudi Šiška hoče biti lepa, bela. V Janševi ulici se beli Kolenčeva enonadstropna hiša (štev. 3) ter obnavlja Krisperjeva hiša, ki stoji v začetku Zgornje Šiške. Tu ima tvrdka Krisper čevljarsko tvornico.

—lj **Nov tivolski park urejen.** Pred letetom dni so mestni vrtnarji pričeli urejevati nov tivolski park, ki bo te dni dovršen. Iz Vegove ulice so za pota v parku navozili okoli 3000 voz cestnega materijala, ki so ga vrtnarji zrahljali po vseh potih. Med rahljanjem materijala so vrtnarji našli tri rimske novce, en beneški in novec Leopolda »Žnablastega«. Novci niso dobro ohranjeni, ker jih je rja močno razjedla. Park bo pristopen občinstvu, čim bodo navozili še beli dolomitni pesek. Iz Vegove ulice so izvozili okoli 4500 voz materijala, ki so ga porabili za novi park, dalje za posipanje Gerbičeve ulice v Trnovem, za novo cesto, ki jo grade v koloniji stanovanjskih barak na Galjevici, in deloma tudi za Zeleni pot.

—lj **Razpis za prevažanje pošte v Ljubljani.** Dne 27. t. m. se bo vršilo pri mestnem magistratu v Ljubljani ponovno pogajanje za oddajo v zakup voženj za izpraznjevanje pisemskih nabiralnikov v Ljubljani. Izklicna cena Din 58.625.

—lj **Regulacija cest in ulic.** V skladu z Vegovo ulico je v delu tudi regulacija Kneže ulice. Uravnava se hodnik ob hiši banke Slavije in širi cesta. Odkopava se tudi svet ob starem zidu, tako da bo vse lepo in okusno urejeno.

—lj **Štepanja vas.** Sokolska telovadnica se hitro dviga iz tal. Tesarji pa tešejo dolge hoje za streše. Ves sokolski prostor, v obsegu 1600 m², ima lepo leseno ograjo na betonski podlagi. Telovadnica se ima slovesno otvoriti 15. oktobra t. l. Zidarska dela vodi Gradbena družba, ostrešje bo pa izvršil tesarski mojster Kregar. Prihodnjo pomlad bomo pa pričeli z zidanjem Sokolskega doma samega, kamor pride vse društveno poslovanje iz sedanje zasebne hiše (štev. 69).

—lj **Ugotovitev.** Zadnjič smo poročali, da je g. Franec Grabner med pretepom sunil v Ljubljanico Franceta Beceleta. Kakor smo se informirali, g. Grabner sploh ni bil pri prepiru navzoč.

—lj **Mestno kopališče na Ljubljanici** se 20. t. m. zapre.

—lj **Vložna knjižica** z večjo vlogo se je našla v trgovini Emil Dobrič, Prešernova ulica. Lastnik jo dobi v trgovini.

—lj **Cirkus Columbia.** Danes velika gala predstava ob 20.30. 522/n

Želodčne bolečine, pritisk v želodcu, zapeka, gniloba v črevesu, žolčnat okus v ustih, slaba prebava, glavobol, težak jezik, bleda barva obraza izginejo često po večkratni uporabi naravne **»Franz Josef-ove grenčice«,** s tem da jo izpijemo kozarec, predno ležemo spat. Specijalni zdravniki za bolezni v prebavilih izjavljajo, da je **»FranzJosef-ovo vodo«** toplo priporočati kot v te namene služeče domače zdravilo. **Franz-Jozefova grenčica** se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in spec. trgovinah.

Novoporočenec

— Kaj, oženil si se, prijatelj? Kdo bi mislil, da zleze v zakonski jarem tak sovražnik žensk. Kaj te je privedlo do tega?

— Neredno življenje. Stanoval sem v meblirani sobi in nikoli ni bilo doma reda. Na hlačah sem vedno pogrešal nekaj gumbov.

— A zdaj?

— Zdaj si jih prišijem sam.

Senzacijonalna aretacija v Novem Sadu

Na zahtevo slovenskega trgovca Oniča je bil aretiran trgovec Kalčič, ki je baje osleparil tudi več trgovcev v Sloveniji

V Novem Sadu je vzbudila te dni splošno senzacijo vest, da je bil aretiran ugleden novosadski trgovec in bivši štabni častnik Johan Kalčič, ki je izvršil velike sleparije in oškodoval mnogo tvrdk za velike zneske.

Johan Kalčič je star 47 let in je bil rojen nekje na Madžarskem kot sin uglednih roditeljev. Njegov oče je bil štabni zdravnik v avstrijski armadi, njegova mati je bila iz ugledne madžarske aristokratske rodbine. Po končanih študijah je Kalčič vstopil v avstrijsko armado, kjer je avanziral do generalštabnega polkovnika. Po prevratu je bil imenovan za majorja v naši armadi. Ko pa je bila njegova garnizija premeščena v Makedonijo, je podal Kalčič ostavko in odšel v Sombor, kjer je postal poslovodja ugledne somborske tvrdke. V splošnem je užival velik ugled in si je znal pridobiti zaupanje vseh krogov.

Leta 1924 je bila v Somboru ustanovljena borza in Kalčič je postal borzni agent. Pa tudi tu ni dolgo ostal. Lani se je preselil v Novi Sad in začel je poslovati z neko borzno agenturo. Končno se je pa neprotokolirana družba razšla in Kalčič je začel na svojo pest. Prodajal je žito, oves in druge pridelke, oglašal je v listih in prejemal naročila iz vseh krajev države. Mož je bil namreč podjeten in je nudil blago cenejše kot drugi. Blago je dobavljal samo proti gotovemu plačilu. Prvi del naročenega blaga je takoj dobavil, ostalega pa naročniki niso nikoli videli. Kupčeval je kar na debelo in naravnost nerazumljivo je, kako je mogel številne trgovce tako dolgo časa voditi za nos.

Morda bi še dolgo sleparil, da ga ni razkrinkal slovenski trgovec Onič. Ta se je namreč te dni nepričakovano prijavil v Novem Sadu. Že davno je pri Kalčiču naročil vagon koruze in ga tudi plačal, toda blaga ni prejel. Ker Kalčič na ponovne urgence ni odgovoril, je odpotoval Onič v Novi Sad. Iskal je Kalčiča v Gajevi ulici, pa ga ni našel. Iskal ga je po mestu več dni in čakal nanj, toda o podjetnem sleparju ni bilo duha ne sluha. Končno ga je ovadil policiji, ki je ugotovila, da je Kalčič iz Novega Sada izginil. Pretekli četrtek so ga sicer v mestu opazili, pa je takoj zopet izginil. V soboto pa je prišel na policijo, češ, naj mu podaljšajo potni list. Lopovu so bila najbrže tla že prevroča in jo je nameraval popihati čez mejo. Policija ga je aretirala.

Policija je takoj preiskala njegovo stanovanje in našla tam dnevnik, v katerega je Kalčič vpisoval svoje kupčije in izgube. Iz dnevnika je policija posnela, da je mož strasten hazardist in da je v Beogradu, Zagrebu in drugje izgubil ogromne zneske. Izgube je vknjižil pod rubriko »Izgube pri igri«. Policija je tudi dognala, da je bil celo v Monte Carlu. Tudi tam je hazardiral v nadi, da se mu bo sreča nasmehnila in da bo mogel poravnati dolgove, ki so bili vedno večji. Kalčič je priznal, da je pri igri izgubil 120.000 Din in da znašajo njegovi dolgovi 380.000 Din. Dolgovi gredo na račun naročenega in plačanega, a ne dostavljenega blaga.

Aretacija Johana Kalčiča je seveda vzbudila veliko senzacijo in policija je prejela že nebroj prijav oškodovanih tvrdk iz vseh krajev države. Največ Kalčičevih žrtev je baje v Sloveniji, ker je mož s Slovenci največ kupčeval. Zato je novosadska policija te dni o Kalčičevih sleparijah obvestila tudi ljubljansko policijo.

Polkovnik - 26 let neznan slikar

Polkovnik Majcen pri ljubljanskem vojnem okrugu redek častnik z visoko razvitim umetniškim čutom

Ljubljana, 19. septembra.

Sedeli smo v kavarni in se pomenkovali o oficirjih z visoko kulturno izobrazbo. Mlad kapetan me je opozoril na polkovnika Majcena od ljubljanskega vojnega okruga, ki da je izvrsten slikar.

— Riše z levico prav tako kot z desnico. Odlikuje se posebno kot portretist. Oficirja s tolikšno umetniško kulturo ni v Ljubljani.

— Polkovnik Majcen — slikar? Kako da ne razstavlja?

— Slika zase in ne za občinstvo, Slikanju se posveča po svoji službi, ko je prost. Čuti se v prvi vrsti vojaka, potem šele človeka.

Ko se je vršil komisijonelni ogled novoprojektiranih tramvajskih prog na Vič in v Šiško, sem se seznanil z njim. Poleg drugih zastopnikov raznih oblasti, uradov in korporacij se je tudi on kot zastopnik vojnega ministrstva udeležil sestanka v palači velikega županstva. Radoveden sem motril njegov obraz, v katerem sem skušal zaslediti vse ono, kar mi je prinašalo na misel ob kapetanovem pripovedovanju o njem. Prvi dan ni bilo prilike, da bi govoril z njim. Pač pa drugi dan.

Po ogledu projektirane proge v Šiško smo zavili — neoficijelno kajpak! na restavracijski vrt Slona. Polkovnik Majcen je tedaj pristopil k naši mizi predložil je nam vezano knjigo in nas prosil, naj se podpišemo v spomin. Lista v knjigi, kjer smo se podpisovali, sta bila okrašena na eni strani v sliko stolpa in vrh njega zmaja, na drugi strani pa s sliko mestnega magistrata in Robbovega vodnjaka pred njim. Vmes med slikami se je blestel napis: V spomin na komisijski ogled novoprojektiranih tramvajskih prog na Vič in v Šiško. Sliki sta me presenetili.

— Kdaj sta ju naslikali in tako naglo? Pa menda ne snoči.«

— Prav snoči, ko sem se vrnil iz službe!

— Kot vidim, je knjiga že skoro polna. Od kdaj se bavite s slikanjem v knjigo?

— Od l. 1903. Od takrat do danes sem napolnil že 9 istotako debelih knjig. Vanje ne slikam samo, temveč tudi pišem. Delam si izpiske iz vseh mogočih področij: predvsem iz zgodovine, geografije in literature. Zanimivo je, da sem polnil prvo knjigo, v katero sem slikal z akvareli, polnih 18 let. Ostale knjige sem dovršil od l. 1922. dalje. V knjige zapisujem vse dogodke, ki so količkaj v zvezi z mojim življenjem. Tudi to knjigo krasim skoro dnevno z ilustracijami. Slike se mi sedaj mnogo boli posrečijo, kot so se mi, ko sem bil še mlad.

— Ali dovolite, da si knjigo natančneje ogledam?

— Prosim!

Polkovnik Majcen je pričel deseto svojo knjigo s panoramo slik večjih srednjeevropskih mest, kjer se je službeno ali privatno mudil delj časa. Naštel sem jih v naglici 36. Na sredi je 6 tabel, iz katerih je razvidno, koliko časa je imel g. polkovnik gotov oficirski čin. Po več slikah iz narave, ki zgovorno pričajo o veliki polkovnikovi ljubezni do narave, slede slike: pogled s polkovnikovega stanovanja v Ilirski ulici na Ljubljano, Chopin, William Ritter, švicarski pisatelj in estet, zemljevid Italije, Florence Vidor, partnerice Emila Janningsa, Chaplin, Grete Garbo in Joan Gilbert, pogreb ministra dr. Žerjava, njegova posmrtna maska, Napoleon, slike iz Ljubljane, prorektor dr. Nachtigal, Matterhorn, pokrajinske slike iz Dalmacije, Petrarca, Balmont, Sven Hedin, Erich Maria Remarque, avtor znamenitega romana »Im Westen nichts neues«, Knut Hamsun, Aleksander Borgia, slike iz Grške zgodovine, slike znamenitih mož, kakor Vasca de Game, Karla Velikega, Mohameda, Cezarja, Hanibala, Moltkeja, Aleksandra Velikega, Gustava Adolfa, dvorec Suvobor, kraljica Marija, kralj Aleksander itd.

Vsen slik v deseti knjigi je več sto in jih torej ni mogoče vseh navesti.

G. polkovnik mi je na svojem domu razkazal še ostalih 9 knjig. Občudoval sem akvarelne in pokrajinske slike in se divil portretom. Precej jih je iz kavarne. Narejeni so v par potezah in vendar kako so življenski. Velezanimiva je tudi proza, izpoved življenske filozofije g. polkovnika. Med drugim sem naletel na poslednje posvetilo celjskega pesnika Danila Gorinška, ki je dajal duška svojim vtisom ob knjigi:

Ta knjiga mi je segla v dno srca,
tak čutiš po brezzvezdni noči dan,
v ti knjigi je vesoljne duše žar,
v nji gledam ves svoj davni san.

Glej knjigo — sanj: tu kmet, otrok, gospod,
tu Moskva, Rim, tu Beograd
in vmes povsod odprta pot
in drugemu je drug tu brat.

V resnici svet: tu kmet, otrok, gospod
tu Moskva, Rim, tu Beograd,
krog vseh teman in mrk je plot,
ne najdeš ga, ki ti bo brat.

Ta knjiga mi je segla v dno srca,
v nji gledam ves svoj davni san,
tak čutiš po brezzvezdni noči dan,
tak potnik čuti kraj, kjer je doma.

—k.

Iz Celja

—c **Hladno vreme.** Zadnje dni se je ozračje tudi nad Celjem nepričakovano močno ohladilo in zjutraj je mesto zavito v gosto, pravo jesensko meglo. Temperatura je tako padla, da so se morali meščani že zdaj poslužiti sukenj in svršnikov v jutranjih in večernih urah. Nekateri kopalci se pa še vedno kopljejo na savinjskem produ pod železniškim mostom.

—c **Burna nočna debata.** Policiji je bila ovadena petperesna deteljica tovarniških delavcev in delavk Franca F., Ciril M., Marije P., Terezije Š. in Karle Š., ki je vprizorila v eni preteklih noči na travniku za starim okrožnim sodiščem v Samostanski ulici tak kraval, da so se zdramili vsi prebivalci v okolici. Posredovati je moral stražnik, ki je razgrajajočo družbo le s težavo pomiril in spravil k počitku. Med petorico se je pa Ciril M. tako utrudil s kričanjem in psovanjem, deloma pa tudi z vinskimi pripravami na besedni boj, da je obležal na nekrvavem bojišču, kjer ga je našel okrog 4. zjutraj stražnik. Ostali del spanca so mu privoščili na pričnah.

—c **Divji voznik.** Predsinočnjim je pridrvel po Prešernovi in Aleksandrovi cesti proti kolodvoru enovprežni kmečki voz, na katerem so sedeli 3 kmečki starejši možakarji, ki so bili »nasekani« prav po notah. Kljub temu, da je v tem času po omenjenih ulicah najživahnejša promenada, je voznik tepel konja in drvel med prestrašenimi sprehajalci. Policija voznika ni mogla ustaviti, pozneje pa je ugotovila, da je voz vodil posestnik S. iz Šmartna v Rožni dolini. Primerna kazen bo voznika poučila o spoštovanju cestno-policijsega reda v Celju.

August Blanche: 138

Na valovih strasti

Roman

— Je vaš poveljnik zdrav in na varnem? — je vprašala druga dama.

— Seveda je zdrav, — je odgovoril mož v bluzi in začudeno pogledal odličnо damo, ki se je tako zanimala za preprostega delavca.

— Če se ne motim, je tudi on posegal v boj, — je nadaljevala dama.

— Kje pa naj bo Armand Cambon, če ne na bojišču? — je odgovoril mož v bluzi. — Kot zadnji na osvojeni barikadi je bil prvi v zavzetem gradu. Armand Cambon je storil v enem dnevu za svoje junaško ime več, nego stori general za svoje ime vse življenje.

— Torej zelo spoštujete in cenite svojega poveljnika?

— Kdo bi ne cenil Armanda Cambona? — je vprašal mož v bluzi začuden, da je sploh mogoče kaj takega vprašati.

Mlada dama je zardela. Delavčevo vprašanje jo je spravilo v zadrego. Slepec bi uganil, da se ne zanima za Armanda Cambona kar tja v en dan.

— Kje se pa mudi zdaj vaš junaški poveljnik? — je vprašala po kratki pavzi.

— Pred poldrugo uro sva se ločila v Tuilerijah. Potem je odšel v parlament in sodeč po pripovedovanju mojega tovariša se je tudi tam odlikoval.

— Kaj je pa počel v parlamentu?

— Najprej je pokazal predsedniku parlamenta cev svoje puške tako, da je monsieur, ki mu puške nič kaj ne ugajajo, urno odnesel pete. Liki veverica jo je popihal iz parlamenta, za njim pa regentstvo in večina parlamenta. Potem je stopil Cambon na tribuno in kričal svoj »da« ali »ne«, ko je Ledru Rollin predlagal člane začasne vlade. In vsi so pritrjevali Armandu Cambonu tako, da je prav za prav on sam določil člane vlade. Slednjič je pozval Araga in Lamartina v posvetovalnico, ki jo je bil dal zasesti . . . in zdaj, če se ne motim, je na poti tja z republikansko vlado.

— Kaj imamo zdaj republiko? — je vzkliknila dama, ki se je tako zanimala za Armanda Cambona. Iz njenega glasu je pa odmevalo bolj začudenje, nego strah.

— Da, — je odgovoril mož v bluzi, — in zdaj bi rad videl tistega, ki bi nam hotel republiko vzeti.

Poklonil se je in stopil k vratom.

— Recite, naj postrežejo našima hrabrima zaščitnikoma z okrepčilom. Gotovo sta lačna in žejna, — je naročila bleda dama slugi.

— Dobila sva povelje, da ne smeva ničesar sprejeti od onih, katerih imetje straživa, — je dejal mož v bluzi samozavestno.

Potem je odšel in kmalu je stal ob strani svojega tovariša pred grofovo hišo. Tovariš je držal v rokah puško in pel zadnjo Eugenovo kitico.

LXVI.

Magistrat.

Pariški magistrat, zgrajen v renesančnem slogu, tvori kvadrat s paviljonom v vsakem kotu in z dvema podobnima paviljonoma sredi glavne fasade. Vsi paviljoni so spojeni z dvonadstropnimi poslopji, če ne štejemo podstrešja, kakršnega nima nobeno poslopje.

Vse ogromno poslopje ima pet dvorišč, ki pa niso tako pravilna, kakor bi bilo želeti, pač pa so vsa okrašena tako, da odgovarjajo celoti.

Dvorane pariškega magistrata so zelo razkošno opremljene in okrašene. V njih se vidi skoro samo zlato, skulpture in slike.

In kakor je Versailles grad Francije, tako je magistrat palača Pariza. A Pariz je veličanstvo, ki ima dovolj sredstev, da si lahko uredi knežje življenje. Pariz je podpiral mnogo veličanstev, mnogo jih je pa tudi poteptal v prah.

Je popoldne 24. februarija 1848.

Kakšno vrvenje, kakšno morje ljudstva!

Trg Greve valovi, mostovi in obrežja valove.

Z vseh oken in streh dežujejo venci in cvetje.

Radost in navdušenje ne poznata meje.

Neznanci se objemajo in plačejo od radosti, kakor da so bratje in sestre, ki se že dolgo niso videli. Žuljave roke stiskajo nežne ročice in nežne se kar ne morejo ločiti od žuljavih.

Nihče ne more razumeti, da je moglo biti kdaj drugače. Parižani si ne morejo misliti, da je mogla biti človeška družba kdaj kaj drugega, nego velika rodbina, obstoječa samo iz roditeljev in otrok, iz sester in bratov z enakimi interesi, skrbmi in radostjo, ljubečih, nerazdružnih v sreči in nesreči.

Bili so slepi, zdaj so se jim pa končno odprle oči, zdaj . . . zdaj . . .

Končno, končno imajo republiko!

Klici navdušenja kar nočejo utihniti. Vmes se pa čujejo drugi, ki jih sprejema ljudstvo z enakim odobravanjem.

— Prostor, prostor! — se razlega iz šumenja ljudskega morja. — Umaknite se vladi republike!

— Vive la republique! — odgovarjajo trgi, obrežja in mostovi.

Pomen helija za zrakoplovstvo

Prednost helija je v tem, da sploh ne gori — Kje in kako helij pridobivajo

Helij spada med tako zvane redke pline in v primeri z vodikom ima za polnjenje zrakoplovov to veliko prednost, da sploh ne gori. Poleg tega je njegova nosnost samo za spoznanje manjša od nosnosti vodika, kajti kubični meter vodika kakor helija dvigne v zrak 1 kg teže in nosnost helija je samo za 7.5 odst. manjša od nosnosti vodika. S helijem napolnjen zrakoplov mora imeti torej za 7.5 odst. večji obseg, da lahko dvigne v zrak enako težo, kakor z vodikom napolnjeni zrakoplov.

V Ameriki imajo že več s helijem napolnjenih zrakoplovov. Tudi bivši »Zeppelin 126«, ki ga je izročila Nemčija na račun reparacij Ameriki in ki se imenuje zdaj »Los Angeles«, je napolnjen s tem plinom. S helijem napolnjeni zrakoplovi so tudi ideal Angležev in Nemcev. Šef Zeppelinovih tvornic v Friedrichshafnu dr. Eckener je prepričan, da bi se dal helij v zrakoplovu segrevati z električnim tokom, kar bi omogočilo manevriranje zrakoplova v veliki višini. Z vodikom napolnjeni zrakoplov se pa tako visoko ne more dvigniti. Helij bi ne bilo treba spuščati v zrak, kadar se mora zrakoplov spustiti. Vodik, ki ni tako drag kakor helij, vendar pomeni precejšnjo izgubo, pa spuščajo v zrak.

Helij je v zraku, toda v tako neznatnih količinah, da bi se pridobivanje ne izplačalo. V 250 milijonih kubičnih metrov zraka je 1 kubični meter helija. Mnogo več helija je v nekaterih plinih in v tako zvanem monazitovem pesku, ki ga je treba segrevati, da se izloči iz njega plin. Izvor helija nam pojasnjuje v obeh primerih radioaktivnost. Radioaktivni elementi izžarevajo alfa žarke, ki niso nič drugega, nego naglo leteči atomi helija. Monazitov pesek se dobiva zlasti v Indiji in v Braziliji in v Nemčiji ga v velikih množinah izkoriščajo. Pridobivanje helija iz monazitovega peska je pa šele v razvoju, kajti doslej ga v večjih množinah še nikjer niso pridobivali.

Najbogatejši vir helija so plini, ki izpuhtevajo iz zemlje blizu Texasa v Ameriki. Tu so pridobili največje množine helija na svetu in pridobivanje je od leta do leta večje. Kako naglo se širi ta industrija, je najbolje razvidno iz pocenitve helija. Dokler so helij pridobivali v manjših množinah v znanstvene svrhe, je veljal kubični meter tega redkega plina 54.000 dolarjev. Leta 1922 so ga začeli v Texasu pridobivati v večjih množinah in še istega leta je padla cena na 150 dolarjev. Zdaj se dobi kubični meter helija že za 1 dolar.

Plini v Texasu, iz katerih pridobivajo helij, so bili znani že pred 20 leti. Pozneje so našli pline tudi na drugih krajih Amerike. Najboljši so pa za pridobivanje helija plini v Texasu, kajti v 100 kub. metrih sta skoro dva kub. metra helija. Tovarna za pridobivanje helija se hitro širi, ker je povpraševanje po njem vedno večje. Helij pridobivajo iz plinov na ta način, da jih ohlade na 150 stopinj pod ničlo. Pri tako nizki temperaturi se izpremene v tekočino vsi drugi plini razen helija, ki ga spravijo v tanke. Na letališču v Lakehurstu helij tudi čistijo, da izločijo iz njega zrak. V splošnem lahko rečemo, da je helij plin bodočnosti in da bodo šele naši potomci spoznali, kolikega pomena je zrakoplovstvo.

Hčerka umorila mater

Avgusta Pelletier je hčerka farmarske rodbine blizu Orleansa. Dekle je lepe, vitke postave in se vedno prijazno smehlja. Toda pod to masko je kruto, brezčutno srce. Po poroki je Avgusta neprestano nadlegovala mater, naj ji izroči farmo. Ko je praznovala mati 60letnico rojstva, je dejala Avgusta svojemu možu: »Stara lahko živi še 20 let. Sita sem že njene trme«. In kmalu je dokazala, da ji je mati res presedala. Nekega dne je lezla starka po lestvi v podstrešje, kjer je imela kokoši. Hčerka se je splazila za njo, vrgla ji je zanjko okrog vratu in jo potegnila na tla, kjer ji je zanjko močno zadrgnila. Ko je ugotovila, da je mati mrtva, jo je zavlekla v podstrešje in obesila na tram.

Umora ni nihče videl. Vsi so mislili, da se je starka obesila. Hčerka je bila zadnja, na katero bi mogel pasti sum. Površna preiskava je bila kriva, da resnica ni prišla takoj na dan. Toda tudi tu se je uveljavil pregovor, da ni nič tako skrito, da bi ne bilo kdaj očito. Hčerko je pekla vest in da odvrne od sebe vsak sum, je napisala pismo, v katerem navaja v imenu umorjene matere vzroke samomora. V fingiranem pismu je tudi rečeno, da zapušča mati vse imetje hčerki. Hčerka je pa pozabila, da mati sploh ni znala pisati, kar je bilo v dotičnem kraju splošno znano. Zato so ljudje takoj vedeli, da gre za umor in da je morilka hčerka, ki se je izdala s pismom.

Novo prorokovanje o l. 1930

Zadnjič smo poročali, da so se že oglasili preroki, ki napovedujejo važne dogodke v prihodnjem letu. Med drugimi se je oglasil tudi znani ameriški astrolog Lee, ki pravi, da bo prihodnje leto v znamenju velikih odkritij in izumov, posebno v Angliji in v Ameriki.

Prihodnje leto se posreči odkriti polarno ozemlje, in sicer ekspediciji, ki se napoti na severni tečaj, z zrakoplovom. Ekspedicija najde daleč na severu naravne zaklade, o kakršnih se človeštvu še sanjalo ni. Lee pravi, da se bo prihodnje leto posrečilo zgraditi tudi solnčni motor, s pomočjo katerega bo mogoče nadzirati izkoriščanje solnčne energije v industrijske svrhe. Zdravniški vedi se obeta velevažno odkritje. Učenjakom se bo posrečilo razbiti atom in s tem bo omogočeno izpreminjati prvine. Veliki poskusi z raketnimi letali se bodo definitivno izjalovili. Najvažnejši izum bo nova cenejša snov za pogon motornih vozil, ki bo nadomestila bencin. Novo leto prinese tudi mnogo novih bombnih atentatov, posebno v Franciji in v Ameriki. Na ameriškega predsednika bo izvršen atentat, ki se pa ne bo posrečil.

Koliko tehta milijarda

Ko je zborovala pariška reparacijska konferenca, se je govorilo o samih milijardah in mnoge je zanimalo, koliko je denarja v eni milijardi. Človek, ki zasluži komaj toliko denarja, da se skromno preživlja, si težko misli tako ogromno vsoto. Neki francoski list je pa izračunal, koliko tehta milijarda v kovanem in papirnatem denarju.

V srebru tehta milijarda 5 milijonov, v zlatu pa 322.580 kg. V papirnatem denarju je seveda znatno lažja. Milijarda frankov v bankovcih po 1000 frankov tehta »samo« 1780 kg, v bankovcih po 100 frankov pa 11.500 kg. Če računamo, da nese človek na hrbtu 50 kg, bi bilo treba za prenos milijarde v bankovcih po 1000 frankov 36 mož, v bankovcih po 100 frankov 230, v zlatu 6450, v srebru pa 100.000 mož. Če bi dali bankovce po 1000 frank. vezati v obliki knjige, bi dobili knjižnico, v kateri bi bilo 2000 zvezkov in vsak zvezek bi imel 500 strani.

V lekarni.

— Želite, gospod?

— Praška proti stenicam.

— Za koliko pa?

— Oprostite, nisem jih štel.

SPALNI FOTELJI

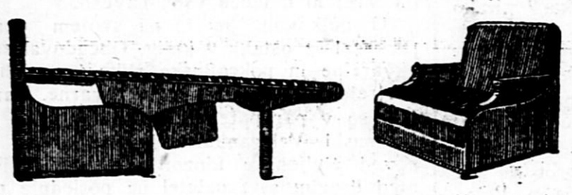

IN KANAPEJI

patent otomane v najnovejših oblikah in najfinejši izdelavi dobite samo pri

RUDOLF SEVER, Marijin trg 2

»Mali oglasi«

Vsaka beseda **50 par.** *Plača se lahko tudi v znamkah. Za odgovor znamko! — Na vprašanje brez znamke ne odgovarjamo. - Najmanjši oglas* **Din 5.—**

2 slikarska in pleskarska pomočnika

sprejmem takoj. Ljudevit Pain. Zagorje ob Savi 28. 1946

Dvodružinska hiša z vrtom

a lepem in suhem kraju periferije, dve stanovanji po dve sobi, na prodaj. Kupec dobi eno stanovanje takoj. Cena 105.000 Din. Vodovod v hiši. Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 1911

Hiša na Ozlju

visokopritlično, masivno zgrajeno, na glavni cesti tik župnišča, prikladno za gostilno ali trgovino, obsegajočo 5 sob, kuhinjo in gospodarska poslopja, z elektr. razsvetljavo, dam v najem ali prodam. — Pobližnja pojasnila daje lastnik Franjo Kuševič, Karlovac. 1972

Starinsko stensko uro

I mesec idočo, prodam. Naslov v upravi »Slov. Naroda«. 1970

Budilke

(wekerce) po 60 Din. 3letno jamstvo. Ivan Pakič, Ljubljana. Pred škofijo. 1959

Čebelarji, pozor!

Poceni prodam letos nov čebelnjak s kompletnim orodjem, 8 Žniderščevih, 5 polnih in 9 praznih kranjičev. Pojasnila daje Ana Zorinc, Trbovlje. 1974

Učenca

pridnega, poštenih staršev, z dvema meščanskima šolama, sprejmem v trgovino mešanega blaga. Hrana in stanovanje v hiš. Učna doba po dogovoru. Vstop takoj. Ivan Traun, Ptujska gora. 1973

Pozor opekarnarji!

Ustnik (Mundstück mit Vorsetzplatte) in mizo za odrezovanje (Abschneidetisch) oboje za zarezni strešnik k stroju, sistema Steinbrück, Graz, kupi opekarna Feliks Tavčar, Vodice nad Ljubljano. 1953

Ocarinjenje

vseh uvoznih in izvoznih in tranzitnih pošiljk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi RAJKO TURK, carinski posrednik, LJUBLJANA, Masarykova cesta št. 9 (nasproti carinarnici). Revizija pravilnega zaračunavanja carine po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

CIRKUS COLUMBIA

(Variete Theatrale)

prvovrstno in najmodernejše podjetje v SHS. Gostuje nekaj dni v Ljubljani na prostoru pod Tivolijem. Prva velika gala-predstava v četrtek 19. septembra 1929 ob 20.30 (8.30 zvečer). Edini tukajšnji program! — Velemestna senzacija. — Predstave se vrše ob vsakem vremenu.

RAVNATELJSTVO.

V nedeljo dve predstavi: Prva ob ½5. popoldne, druga ob ½9. zvečer. 1975

Zanesljiv pomoček za nego las

Z rabo na novo iznajdene francoske pomade »MIŠEL« se ustavi izpadanje in sivinje las, povrnejo se izgubljeni lasje, odstranijo se vsi pojavi, ki zaradi njih lasje izpadajo in sive. Uspeh je zanesljiv pri 60 do 160 gramih, kakor so so že komu daj časa siveli ali izpadali lasje.

Cene z dostavitvijo vsakemu naročniku na dom: 60 gr 115 Din, 80 gr. 150 Din, 100 gr 185 Din, 160 gr 290 Din.

Vsakemu naročilu priložimo garancijo za popoln uspeh za ta lek. Za slučaj, da bi ne bilo uspeha, vrnemo denar in poravnamo vse stroške.

V tuzemstvo pošilja po povzetju Depo za Jugoslavijo pomada »MIŠEL«.

Beograd Vasina 8. — V Beogradu prodaja lekarna Delini, Knez Mihajlova 1.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo, da je naša srčnoljubljena mati, odnosno tašča, stara mati in teta, gospa

Frančiška Štrekelj roj. **Kačar**

vdova po šolskem vrtnarju

dne 19. t. m. ob 9. uri dopoldne po daljšem hiranju, v 83. letu starosti v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bo v **soboto, dne 21. t. m. ob 4. uri popoldne** iz hiše **štev. 65 na Sv. Petra cesti**, na pokopališče pri Sv. Križu.

V **Ljubljani**, dne 19. septembra 1929.

Anton in Ivan, Mici, Minka in Seraika,
sinova. sinaha. vnukinji.

Občina Ljubljana Mestni pogrebni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

naznanja pretužno vest, da je preminul njen bivši dolgoletni član uprave in pisarniški ravnatelj, gospod

Anton Svetek

računski ravnatelj v p.

Velezaslužnega moža ohrani zavod v častnem spominu.

LJUBLJANA, dne 18. sept. 1929.

Ravnateljstvo

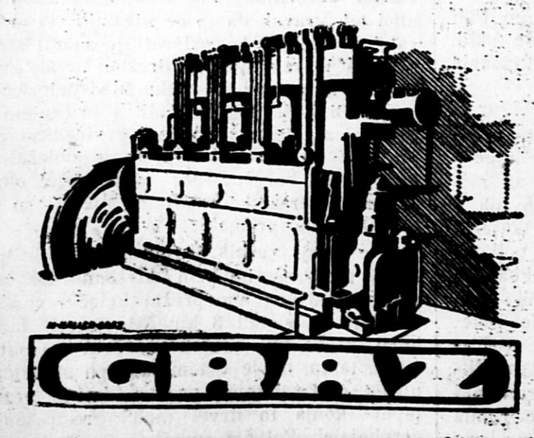

Grazer Waggon- und Maschinen Fabriks-Actiengesellschaft vorm. JOH. WEITZER

DIESELOVI MOTORJI

S KOMPRESORJEM ALI BREZ NJEGA. OD 30—2000 HP

Izvrstni stroji - Najboljše reference

Brezplačna pojasnila in ponudbe dajo naša zastopstva:

BEOGRAD, Knez Mihajlova 49
Ing. O. Meinhard

ZAGREB Gajeva ulica štev. 32
„SNOP". Hrvatska Gospodarska Prometna Zadruga 55-1

Urejuje: Josip Zupančič. — Za »Narodno tiskarno«: Fran Jezeršek. — Za upravo in inseratni del lista: Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.